

Яцков А. В., аспірант (Інститут проблем ринку та економіко-екологічних досліджень НАН України, м. Одеса)

ЕКОЛОГІЗАЦІЯ РЕГІОНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ НА ЗАСАДАХ «ЗЕЛЕНОЇ» ЕКОНОМІКИ

У статті розглядаються концептуальні положення екологізації регіональної політики в умовах «зеленого» зростання, які ґрунтуються на основі синтезу ринкової та управлінської моделі регіонального розвитку з дотриманням принципів ринкового регулювання і саморегулювання розвитку регіональних господарських систем на основі забезпечення повноцінного статусу регіональної політики.

Ключові слова: регіональна політика, ринкова модель, управлінська модель.

Слід констатувати, що в українському законодавстві залишається невизначеною проблема екологізації регіонального управління заснованого на основних регламентах «зеленої» економіки.

На сьогодні теоретичне обґрунтування концептуальних підходів до різних аспектів екологізації регіонального розвитку представлено в багатьох роботах різних наукових шкіл.

Складність і багатогранність проблем регіонального розвитку спричиняють необхідність їхнього вивчення в системі координат, що задається різними рівнями методології дослідження та ін.

Метою статті є обґрунтовані інституційні та законодавчо-нормативні важелі, а також напрями забезпечення екологізації регіонального розвитку в контексті подальшого соціально-економічного зростання та обґрунтовано сценарій удосконалення регіональної політики регіону на засадах «зеленої» економіки.

Характерними рисами сучасного стану регіонального розвитку України є нестабільність його економічної сфери й нестійкість розвитку ринкових відносин, що виявилися в результаті проведення реформ. Низькі темпи ринкових перетворень і незадовільний стан вирішення соціально-економічних проблем регіонів свідчать про відсутність зваженої державної регіональної політики, що негативно позначається на економічному розвитку регіонів, приводить до поглиблення диспропорцій у територіальній структурі національної економіки й у соціальній сфері її регіонів. Все це, значною мірою, є наслідком структурної кризи в Україні, що знаходить свій прояв у надмірній централізації державної

влади, відсутності належної матеріальної й фінансової основи й державної підтримки регіонального розвитку, недосконалості розмежування повноважень між різними рівнями влади на основі принципу субсидіарності. Крім того, ще не створена ефективна нормативно-правова база для забезпечення взаємного представництва інтересів центра й регіонів.

Таким чином, розробка стратегії управління розвитком регіону базується на ключових напрямках екологобезпечної політики і потребує суттєвої адаптації існуючих у нашій країні норм і вимог до загальноєвропейських стандартів. Це вимагає поєднання всього позитивного, що набуто вітчизняною і світовою спільнотою в сфері теоретичних, методологічних, практичних основ раціоналізації використання природно-ресурсного потенціалу, оптимізації функціонування еколого-економічної системи, збереження якості навколишнього природного середовища в контексті з екологобезпечного просторового розвитку. Все це призвело до висунення якісно нових вимог щодо стратегічного управління еколого-економічною системою на регіональному рівні.

Незважаючи на органічну єдність територіальних (регіональних) економічної та екологічної систем, на практиці до цього часу дається взнаки ізоляція у вирішенні регіональних економічних та екологічних проблем. Однією з причин цього негативного явища є недостатньо продумана політика держави у сфері покращення якості життя людей і брак уваги до екологічної складової стратегії розвитку економіки з боку місцевих органів державної влади.

Регіональна, як і інша парадигма розвитку, пов'язана, передусім, із тлумаченням сутнісних характеристик цього складного явища. Суть екологізації регіонального розвитку, у першому, найбільш широкому наближенні щодо трактування цього терміну, повинна сприйматися як безперервний процес поширення ідеології «зеленої» економіки в суспільно-територіального системоутворення на основі певних закономірностей.

Резюмуючи вищевикладене, можна констатувати, що подальше економічне зростання в регіональному розрізі та вихід з еколого-економічної кризи можливе лише за таких умов:

- ✓ усунення існуючих диспропорцій в розвитку господарсько-виробничого комплексу регіону;
- ✓ раціонального використання унікального рекреаційного потенціалу як складової регіональної моделі еколого-збалансованого природокористування;
- ✓ формування ефективної інноваційної політики регіону, яка б базувалася на останніх науково-технічних досягненнях,

✓ розробки моделі інвестиційно-інноваційного розвитку регіону, що забезпечить умови трансформації результатів наукових досліджень в ресурсозберігаючі, наукоємні, мало- і безвідходні технології та конкурентоспроможні товари та послуги;

✓ цільового розвитку фінансово-кредитного механізму інвестиційно-інноваційного потенціалу шляхом переходу до програмно-цільових методів управління, які передбачають визначення конкретних завдань, конкретних об'єктів досліджень та строків виконання науково-дослідних робіт з обов'язковим урахуванням глобальних процесів світового розвитку.

Згідно існуючих стратегічних регламентів можна стверджувати, що екологічна домінанта розвитку регіону не є ключовою та самостійно визначеною.

Головною метою екологічної доктрини регіону на довгострокову перспективу є підвищення якості життя населення регіону, перш за все за рахунок поліпшення екологічних параметрів системи життєзабезпечення, доведення показників конкурентоспроможності продукції регіону до світового рівня за рахунок впровадження нових наукоємних, ресурсозберігаючих технологій, створення стабільного екологічнобезпечного господарсько-виробничого комплексу, який зможе ефективно функціонувати і розвиватися в нових економічних умовах.

Саме ці нові принципи і підходи повинні стати основою стратегії інноваційної екологічної політики держави, а першочерговими завданням повинен бути чіткий вибір щодо моделі переходу до нової системи еколого-економічних координат в розрізі не лише держави, а й окремих регіонів через розробку та впровадження регіональної екологічної доктрини з визначенням пріоритетів, завдань та цільових орієнтирів її розвитку як передумови подальших управлінських зрушень.

Одночасно в низці нагальних державних завдань повинно стати удосконалення та трансформація існуючого законодавства відповідно до сучасних викликів, підґрунтям якої повинні стати принципи та кририї «зеленої» економіки.

Отже, нами визначено доцільність формування сценарію забезпечення екологізації розвитку регіонів як короткостроковому, так і середньостроковому та довгостроковому форматі (рисунок).

Рисунок. Сценарій удосконалення регіональної політики регіону на засадах «зеленої» економіки

Його побудова може стати підґрунтям при розробці заходів щодо управління регіональним розвитком, складанні стратегічних планів і програм розвитку територій на перспективу задля досягнення сталості функціонування регіональних господарських систем.

Таким чином, на наш погляд, регіональна система управління охороною навколишнього природного середовища повинна бути орієнтована на:

- ✓ реорганізацію органів управління охороною навколишнього природного середовища і наступну інтеграцію функцій екологічного управління в єдину функціональну систему;
- ✓ розширення прав і можливостей органів місцевого управління та контролю у сфері управління охороною навколишнього середовища та раціонального використання природних ресурсів;
- ✓ зміщення акценту в здійсненні державного контролю за дотриманням екологічного законодавства в напрямі поступової переорієнтації на економічні важелі стимулювання природоохоронної діяльності, в тому числі на регіональному рівні;
- ✓ посилення контролю за дотриманням вимог природоохоронного законодавства, здійснення екологічної політики, захисту екологічних прав населення.

Резюмуючи зазначене, констатуємо, що найважливішою інституціональною передумовою екологізації регіонального розвитку виступає саме існування та функціонування держави. Це насамперед проявляється у виробленні та реалізації державної економічної політики – сукупності заходів у області виробництва, розподілу, обміну, споживання, нагромадження та реалізації внутрішнього регіонального продукту. Крім того, серед ключових інститутів регіонального розвитку доцільно виділити: правову систему, яка має нормативно-уніфікований вплив, визначає систему повноважень всіх інститутів у ринковій економіці та передумови економічних реформ; інститути власності мають гарантуючий вплив, формують стабільну систему правоволодіння та розпорядження власністю; соціальні інститути мають оптимізуючий вплив та визначають рівень соціалізації економічних процесів реформування економіки.

1. Яцков А. В. «Зелена» політика регіону / А. В. Яцков // Одеса : ППРЕД НАНУ, 2011. – 32 с. 2. «Зелена» стратегія регіону: монографія / [Буркинський Б. В., Галушкіна Т. П., Реутов В. С.]; за наук. ред. Б. В. Буркинського, Т. П. Галушкіної. – Одеса : ППРЕД НАНУ, 2011. – 448 с. 3. Галушкіна Т.П. Регіональні пріоритети екологічної доктрини (на прикладі Одеської області) / Т. П. Галушкіна, А. В. Яцков // Економічні науки. Серія «Економічна теорія та економічна історія» : зб. наук.праць. – Луцьк, 2010.– Ч. 2. – С. 56-64.

Рцензент: к.е.н., професор Кушнір Н. Б. (НУВГП)